

SUPPORT DE CURS:
SINTEZĂ: ROMANTISM – SIMBOLISM DIN PERSPECTIVA GÂNDIRII CRITICE

Prof. dr. NICOLETA ROTARU-TERTELEAC

Motto: „M-am întrebat de multe ori de ce copilul care ne asaltează cu întrebări înainte de a ajunge la vârsta școlară își cenzurează tendința interogativă de îndată ce pășește pragul școlii. Nu cumva întrebarea a fost văzută ca un act de indisciplină? Nu cumva manualele școlare, atitudinea unor profesori dau o atenție insuficientă educării capacității de a întreba? (...) Am în vedere componenta ludică esențială în procesul de învățare a oricărei discipline. Ea se manifestă, de exemplu, în faptul că avem dreptul să eșuăm în unele încercări, avem dreptul să greșim, iar greșelile sunt, de multe ori, extraordinare surse de creativitate.”

(Solomon Marcus, *Paradigme universale*)

Unitatea de învățare: Curente culturale/ literare (modernism, tradiționalism, orientări avangardiste, postmodernism) – context social-politic, cultural, evenimential

Subiectul lecției: Sinteză: romantism - simbolism din perspectiva gândirii critice

Tipul de lecție: de consolidare și sistematizare (durata: 1 oră)

Competențe specifice: 2.4. Folosirea unor modalități diverse de înțelegere și de interpretare a textelor literare studiate

3.1. Analiza relațiilor dintre o operă studiată și contextul cultural în care a apărut aceasta

3.2. Compararea unor argumente diferite pentru formularea judecăților proprii

Obiective operaționale:

a. cognitive: 1. să delimiteze structuri estetice specifice romantismului și simbolismului pe texte date;

2. să aplice elemente ale celor două ideologii estetice în structurarea unui plan utilitar;

3. să supună evaluării ideile și convingerile proprii, în scopul fundamentării lor practice;

b. afective: 1. dezvoltarea interesului față de elaborarea unor soluții, de cooperarea constructivă pentru rezolvarea oricăror probleme de viață

2. manifestarea toleranței, a flexibilității și a respectului față de ideile altora, acceptându-le/ respingându-le pe bază de argumente

1. CAPTAREA ATENȚIEI/ ENUNȚAREA OBIECTIVELOR ETAPELE PARCURSULUI COGNITIV (TAXONOMIA LUI BLOOM – 1. CUNOAȘTERE)	DIRECȚII DE GÂNDIRE ÎN PARCURSUL DIDACTIC DE TIP TRANSDISCIPLINAR „PĂLĂRIA ROȘIE” = GÂNDIRE AFECTIVĂ
Demers hermeneutic de tip interogativ: ○ Cât de des vă comparați cu cei din grupul vostru de prieteni? „Tot timpul vieții, fie că știm sau nu, ne comparăm cu ceilalți. Ce poziție ocup în lume în raport cu cei pe care viața mi-i scoate în cale?” (Liiceanu: 2013, 73) ○ Preferați să identificați asemănările sau deosebirile în raport cu ceilalți? Argumentați, luând în calcul beneficiile și riscurile! „Cum mă deosebesc de ceilalți? Această obsesie concurențială este (...) o formă a „căderii” în trăirea neautentică a ființei mele comunitare. (...) Iar «grija de a păstra distanța» ia fie forma recuperării distanței, în cazul în care rămân în urma celorlalți, fie, dacă sunt mai presus de ceilalți, a strădaniei de a păstra această distanță. (...) Întâlnirea cu egalul sau superiorul sfârșește fie în iubire, trecând prin admirație, fie în ură, trecând prin invidie.” (Liiceanu: 2013, 74-75) ○ Lecție de viață oferită de personajul Iona al lui Marin Sorescu: „Un sfert din viață îl pierdem făcând legături. Tot felul de legături între idei, între fluturi, între lucruri și praf. Totul decurge așa de repede, și noi tot mai facem legături între subiect și predicat. Trebuie să-i dăm drum vieții, așa cum ne vine exact, să nu mai încercăm să facem legături care nu țin. De când spun cuvinte fără șir, simt că-mi recuperez ani frumoși din viață.” (2003, 40) Demers explicativ: Se propune elevilor un exercițiu de imaginație, cu scopul dezvoltării gândirii critice: ca designeri de interior, vor avea de amenajat o cafenea literară, de recreat decorurile, atmosfera, atitudinea specifice esteticii romantismului/ simbolismului. În acest scop, reprezentantul echipei solicită o ședință de lucru, precizându-și motivația (de ce este importantă ședința?) și obiectivele (ce cunoștințe/ semnificații vor fi explorate; ce utilitate practică vor avea ele?). Pentru a se elimina „obsesia concurențială” neproductivă, fiecare grup format (prin împărțirea prealabilă a clasei) adoptă un „rol” specific, în concordanță cu o direcție de gândire din cele șase „pălării gânditoare” (de Bono, 2007). Astfel, subiectul este explorat din diverse puncte de vedere, puse în paralel, evitându-se discuțiile contradictorii. Elevii sunt încurajați să se grupeze în șase grupe, în funcție de preferința pentru una dintre cele șase culori ale „pălărilor gânditoare”. ● Prin metoda brainstorming, se caută comportamentele necesare succesului în viață. Prof. univ. dr. Daniel David, director al International Institute for the Advanced Studies of Psychotherapy and Applied Mental Health, ne oferă: „Un scurt ghid pentru fericire: (...) fericirea este o trăire emoțională pozitivă față de propria viață; trebuie să fii: (1) mulțumit de trecut; → CUM? Spune: Te iert!, Iartă-mă!, Mulțumesc!, Te iubesc! (2) (cât mai) bucuros în prezent; → CUM? „(1) Trebuie să faci lucruri care îți produc plăcere. (...) (2) trebuie să-ți formulezi dorințe realiste, care corespund punctelor tari pe care le ai ca individ, în termeni raționali (<i>good life</i>). (...) (3) Trebuie să ai o grilă de valori explicite care să susțină dezvoltarea unor relații transcendente (de ex., Dumnezeu, umanitate, ființe superioare, univers).” (David: 2014, 20-21) (3) optimist față de viitor.” (Daniel: 2014, 19) ↓ CUM? „Fixează-ți scopuri pro-sociale, care corespund unui ideal cultural din mediul din care faci parte, apoi, (2) elaborează planuri pentru atingerea lor și (3) încearcă să le implementezi, urmând aceste planuri și așteptându-te să obții rezultatele dorite.” (David: 2014, 21-22)	

2. ACTUALIZAREA INFORMAȚIILOR-ANCORĂ
ETAPELE PARCURSULUI COGNITIV
(TAXONOMIA LUI BLOOM – 2. ÎNȚELEGERE)

DIRECȚII DE GÂNDIRE
ÎN PARCURSUL DIDACTIC DE TIP TRANSDISCIPLINAR
„PĂLĂRIA ROȘIE” = GÂNDIRE AFECTIVĂ

- Grupul ce poartă „pălăria roșie”:
 - Sarcină: de identificat STAREA DE SPIRIT comună, specifică ambelor ideologii estetice: romantică și simbolistă;
 - condiții prealabile: de cunoscut particularitățile literare ale romantismului și simbolismului;
 - resurse materiale (două tablouri ale pictorului englez, William Turner).

Furtuna, William Turner, 1823

<https://www.wikiart.org/en/william-turner/a-storm-shipwreck>

Pescari pe mare, William Turner, 1796

<https://www.artworkonly.com/famous-art-pt2/fisherman-at-sea-by-jmw-turner->

- Se precizează starea emoțională indusă de tablourile prezentate. Analizându-se liniile, formele, culorile, se recunosc elementele esteticii romantice, respectiv, simboliste.

STARE DE REVOLTĂ, ÎNCRÂNCENARE

STARE DE MISTER, VOLUPTATE A MORȚII

ROMANTISM → STARE COMUNĂ DE NELINIȘTE ← SIMBOLISM

- Se numește un posibil beneficiu al experimentării unor trăiri sufletești în fața unui tablou: empatizarea cu ceea ce este frumos; creșterea stimei de sine; conștientizarea propriei valori.

2. ACTUALIZAREA INFORMAȚIILOR-ANCORĂ ETAPELE PARCURSULUI COGNITIV (TAXONOMIA LUI BLOOM – 3. APLICARE)

DIRECȚII DE GÂNDIRE ÎN PARCURSUL DIDACTIC DE TIP TRANSDISCIPLINAR „PĂLĂRIA ROȘIE” = GÂNDIRE AFECTIVĂ

Demers interogativ: Care este valoarea pusă în pericol și reprezentată în ambele tablouri, fapt ce declanșează la receptor starea de neliniște?

viața însăși/ supraviețuirea → se tentează limita existențială → Indicați textul dramatic în care personajul încearcă depășirea limitelor date: *Iona* de Marin Sorescu (2003, 36):

„(Chibzuind) Și eu trebuie să-mi văd de ale mele. (Scoate cuțitul și pe panoul din fundul scenei începe să-și taie un fel de fereastră.) Dacă nu există ferestre, ele trebuie inventate. (Scapă cuțitul jos, dă să-l ridice, apoi se răzgândește.) Dar unghiile? De ce mi-au crescut ca la vii, și nu la morți? (Zgârie cu unghiile de la mâna dreaptă locul început cu cuțitul. Se aude un „hârș”, apoi un zgomot ca de ferăstrău.) Parcă sunt cuțite! Cu zece cuțite stăm altfel de vorbă. (Începe să lucreze cu amândouă mâinile, degajat, ca și când ar trage la două ferăstraie.) (...) Și în loc de mine sunt tot o unghie. Una puternică, neîmblânzită, ca de la piciorul lui Dumnezeu. O unghie care sparge încălțăminte și iese afară la lume ca o sabie goală.”

○ Ce rol au **limitele** în viața socială a oricărui om? → rolul unor „ispitiri” (Noica: 1987, 220-223) - semnificații:

1. **încercări** care ne scot din cercul dat, din matcă, strădanii făcute cu scopul de a căuta, de a înțelege, cutezanța de a provoca lumea, orgoliul de a înfrunta oamenii, destinul, măsurare a puterilor, probarea autenticității lucrurilor;
 2. **„încercuiri”** = suferințe, ademeniri cu scopul experimentării omului, al lămuririi, al cunoașterii vieții
- scopul final al încercărilor/ ispitirilor = „arătarea” adevărului unui om, unui lucru, lămurirea sa;

„(Privind acvariul, apoi marea) Apa asta e plină de **nade**, tot felul de nade frumos colorate. Noi, peștii, înotăm printre ele, atât de repede, încât părem gălăgioși. Visul nostru de aur e să înghițim una, bineînțeles, pe cea mai mare. Ne punem în gând o fericire, o speranță, în sfârșit, ceva frumos, dar peste câteva clipe observăm mirați că ni s-a terminat apa.” (*Iona*, Marin Sorescu: 2003, 19)

○ raporturile omului cu **limitele** asumate îi definesc valoarea existențială => limitele „încercate”/ „provocate” devin **„hotare”** identitare = granițe care nu despart, ci deschid noi orizonturi de cunoaștere:

„Hotarul e tot ce e mai superficial, la prima vedere: este ca pielea ta, ca numele tău. Te delimitezi prin hotar, dar nici nu-ți trece prin minte că, în felul acesta, te și definești. Îți primești, uneori îți schimbi, sau lași ca alții să-ți schimbe numele, fără să simți, în prima clipă, că prin denumire îți determini esența, codul tău intim. (...) Ești acolo unde îți sunt granițele (...) sau mai degrabă: conturul tău este și conținutul tău de viață.” (Noica: 1987, 168-169)

↓
limitele asumate = „hotarele” definite dau sens, direcție destinului uman, îl orientează spre valoare
= „hotarele” axiologice devin criteriile de evaluare a hotărârilor luate
(a(-și) pune hotare= a (se) hotări, a deschide, a iniția aventuri spirituale) =>

• „HOTARUL” ARE VALENȚE SACRE: PRIN EXTINDERE, ASIGURĂ REGENERAREA CONTINUĂ A FIINȚEI UMANE.

• „HOTARUL” TRANSFIGUREAZĂ SPIRITUAL OMUL, PENTRU CĂ VINE DIN INTERIORUL SĂU, DÂNDU-I CONTUR VIEȚII.
(„Căci unde-ajunge nu-i hotar,/ Nici ochi spre a cunoaște,/ Și vremea-ncearcă în zadar/ Din goluri a se naște”. (*Luceafărul*, Mihai Eminescu)

4. DIRIJAREA ÎNVĂȚĂRII ETAPELE PARCURSULUI COGNITIV (TAXONOMIA LUI BLOOM – 4. ANALIZĂ)	DIRECȚII DE GÂNDIRE ÎN PARCURSUL DIDACTIC DE TIP TRANSDISCIPLINAR „PĂLĂRIA ALBĂ” = GÂNDIRE OBIECTIVĂ
○ Grupul care poartă „pălăria albă” • sarcină: să discute planul de acțiune, prin construirea unor întrebări de direcție, vizând căutarea și prezentarea informației: ○ Care sunt informațiile de care avem nevoie pentru a realiza o cafenea, combinând elemente din ambele curente estetice: romantismul și simbolismul? ○ De unde putem obține informații riguroase? (ex. Virgil Nemoianu, Nicolae Manolescu) ○ Care sunt mijloacele pentru prelucrarea informației necesare? → întocmirea „hărților conceptuale”/ metoda ciorchinului • condiții prealabile: de cunoscut particularitățile literare ale romantismului și simbolismului; • resurse materiale (sculpturi aparținând lui Pierre Puget și Gheorghe Leonida).	
ROMANTISM ○ curent literar-artistic/ Anglia, Germania, Franța/ sfârșitul sec. al XVIII-lea – jumătatea sec. al XIX-lea/ reacție la clasicism ○ program estetic în prefața la drama <i>Cromwell</i> (1827) – V. Hugo ○ primează sensibilitatea și fantezia creatoare asupra rațiunii ○ Virgil Nemoianu, <i>The Taming of Romanticism</i> - High Romanticism (1790 – 1815) - Biedermaier Romanticism (1815 – 1848) vizionarism, radicalism ideologic, integrarea contrariilor, misticism, intensitate pasională militantism, intimism, idilism, moralitate, socialitate, ironie, resemnare, pasiuni temperate ○ Nicolae Manolescu, <i>Istoria critică a literaturii române</i> - romantismul românesc între 1830 (Cârlova) – 1889 (Eminescu) - aparține perioadei Biedermaier Romanticism - artă cu mesaj social - program estetic în „Introducere” la <i>Dacia literară</i> (1840) - Mihail Kogălniceanu pledează pentru o literatură cu specific național, având ca surse de inspirație: natura patriei, folclor autohton, istorie națională	SIMBOLISM ○ curent literar-artistic/ Franța, Germania, Anglia/ a doua jumătate a sec. al XIX-lea – Primul Război Mondial/ reacție la virtuozația rece, solemnă a parnasianismului, la retorismul și patetismul romantic/ Franța, Belgia ○ manifest literar – „Simbolismul” (1886) – Jean Moréas ○ intuiția = instrument de cunoaștere transrațională ○ promovează un concept modern de poezie (= lirism) ○ ideea fundamentală – între microcosmos (eul liric) și macrocosmos (lume, natură, cosmos), între domeniile senzoriale ale lumii concrete există corespondențe (analogii secrete) ○ ideologie idealistă (fenomenele concrete sunt aparente sensibile aflate în corespondențe ezoterice cu Ideile primordiale); ○ Instrumentalismul – formă radicală a simbolismului; în 1886, René Ghil lansează teoria „instrumentației verbale”, căutând corespondențele cromatice și sonore ale tuturor literelor alfabetului.

4. DIRIJAREA ÎNVĂȚĂRII ETAPELE PARCURSULUI COGNITIV (TAXONOMIA LUI BLOOM – 4. ANALIZĂ)	DIRECȚII DE GÂNDIRE ÎN PARCURSUL DIDACTIC DE TIP TRANSDISCIPLINAR „PĂLĂRIA ALBĂ” = GÂNDIRE OBIECTIVĂ
CRITERIILE CLASICE ALE POETICULUI	CRITERIILE MODERNE ALE POETICULUI
• Versificația și <i>mimesisul</i> → oricărei teme/ atitudini → poezie amplă, accesibilă unei categorii largi de cititori (poezii descriptive, alegorice, satirice, lirice, epice, filozofice); • Ornamentele stilistice previzibile exprimă în mod declarativ, rațional, sentimente comune; predomină alegoria într-un univers coerent structurat și simbolurile univoc descifrabile; • Căutatea adevărului (didacticism), prin imitație și inspirație; • N. Manolescu (1987, 122): „claritate mimetică”, „raționalitate”, „limbajul ornamental”, „comoditatea unei versificări regulate”; Romantismul = „preludiu al modernității”, prin „depășirea schemelor clasice, a imobilismului în primul rând, prin apropierea de natură, de sensibilitatea vie și de individualitate; solitudinea morală, atmosfera stranie, insolită; oniricul și (...) vizionarismul subiectiv, ireductibil: în sfârșit, antimimesisul și cultivarea sufletului muzical și liric.” (Manolescu: 1987, 142) <i>Perseu și Andromeda</i> (1684), Pierre Puget https://fr.wikipedia.org/wiki/Pierre_Puget	• lirismul = vibrație (restul fulgurant al combustiei sufletești); • „puritatea” = poezie antimimetică, atrasă de absolutul misterios • limbaj sugestiv, nenoțional, muzical, vibrant, concis, elitist, exprimând stări lăuntrice inefabile, irepetabile, difuze, imprecise • versul liber sugerând intuirea esenței misterioase a eului contopit cu lumea poetică (impresiile lucrurilor în sensibilitatea creatoare) Simbolismul = poezie de cunoaștere prin intuiție a misterului universului imaterial; interesat de corespundența artelor (pictura impresionistă, acordurile disonante wagneriene), științele oculte, filozofie, subconștient; limbajul sugestiv, bazat pe simboluri plurivalente, comunică misterioasele conivențe între micro- și macrocosmos și exprimă cunoașterea orfică, modelatoare a universului; misterul lumii sugerat prin categorii negative (straniul, grotescul, neantul, agonia, spaima, sfârșirea, transcendența goală) <i>Prometeu</i> (1930), Gheorghe Leonida artindex.ro/2012/05/16/leonida-gheorghe

5. OBTINEREA PERFORMANȚEI
ETAPELE PARCURSULUI COGNITIV
(TAXONOMIA LUI BLOOM – 4. ANALIZĂ)

DIRECȚII DE GÂNDIRE
ÎN PARCURSUL DIDACTIC DE TIP TRANSDISCIPLINAR
„PĂLĂRIA GALBENĂ” = GÂNDIRE POZITIVĂ

○ Grupul care poartă „pălăria galbenă”

- Sarcini:
 - să exploreze beneficiile și utilitatea practică a valorilor existențiale promovate de romantism;
 - să explice în textul dat propunerile, sugestiile, ideile gândirii constructive eminesciene;
 - să definească „propunerea de lume” aparținând romantismului;
- condiții prealabile: de cunoscut retorica romantică din *Luceafărul* – Mihai Eminescu;
- resurse materiale (textul poetic).

ROMANTISMUL – PROIECT DESPRE „MANAGERIEREA LOCULUI ÎN LUME (= A LOCULUI INTERIOR)”

„Pentru mine, găsirea locului [interior] este un proces cosmic. Ființa umană se situează într-un ansamblu, nu este disparat, nu este localizat (...). Este o dimensiune cosmică, trebuie să mă situez față de mine, față de ceilalți, față de cultura mea, față de culturile pe care le-am întâlnit în viața mea, față de știință, față de filozofie.”

(Basarab Nicolescu, *De la Isarlik la Valea Uimirii*)

- VIZIUNEA: revalorizarea unicității, a irepetabilității ființei umane prin deschiderea ei către sinele plenar și către universal
- MISIUNEA: insurecția conștiinței artistice, a libertății intrinseci împotriva valorilor prestabilite, într-un univers mereu schimbător
- ȚINTE (SCOPURI): punctul sortit să devină cerc = expandarea subiectivității la dimensiuni cosmice, prin „nemarginile” gândirii („Pe mine, mie, redă-mă!” *Odă (în metru antic)*, Mihai Eminescu)
- STRATEGII:
 - respingerea constrângerilor formale;
 - exacerbarea intelectului intuitiv, a sensibilității, a fanteziei creatoare;
 - lumea ca paradigmă a mișcării și a „dorului nemărginit” = devenire continuă până la armonizarea contrariilor = viziune dinamică asupra lumii
 - atitudine estetică dionisiacă față de viață (freamăt interior, tensiune, revoltă)
 - exprimarea subiectivă a ceea ce este particular, accidental

https://www.nasa.gov/mission_pages/hubble/science/snow-angel.html

în condiția umană (firile excepționale, geniul, inadaptatul, răzvrătitul, visătorul)

5. OBTINEREA PERFORMANȚEI
ETAPELE PARCURSULUI COGNITIV
(TAXONOMIA LUI BLOOM – 4. ANALIZĂ)

DIRECȚII DE GÂNDIRE
ÎN PARCURSUL DIDACTIC DE TIP TRANSDISCIPLINAR
„PĂLĂRIA GALBENĂ” = GÂNDIRE POZITIVĂ

„- Din sfera mea venii cu greu
Ca să-ți urmez chemarea,
Iar cerul este tatăl meu
Și mumă-mea e marea.

Ca în camera ta să vin,
Să te privesc de-aproape,
Am coborât cu-al meu senin
Și m-am născut din ape.”

„- Din sfera mea venii cu greu
Ca să te-ascult ș-acuma,
Și soarele e tatăl meu,
Iar noaptea-mi este mumă.”

<https://www.google.ro/search?q=imagini+galaxii>

- „natura dilematică a eminescianismului” = „dilematica oscilație a umanului, (...) sfâșiat între aspirația pură către integrarea cosmică și dorința firească de împlinire în viața pământească. Pornind de la această dilemă dramatică, eul poetului își va multiplica ipostazele imaginare.” (Marin Mincu: 1978, XVI)

structura antitetice a cadrului poetic romantic

natura duală a instanței lirice, Luceafărul

principiului antitetic de constituire a lumii și a sufletului romantic

- estetica romantică: dinamica formelor → „sfera mea” vs „camera” = infinitul celestial (sfera) vs finitul material (cubul) („pe suprafața sferei toate punctele se află în aceeași situație, nu se poate opera nicio preferință, nu există puncte marginale și puncte centrale” vs „suprafața cubului are „marginii”, are muchii și vârfuri, deci puncte „privilegiate” (Marcus: 2011, 817-818) → *Lectia despre cub* de Nichita Stănescu („Se ia o bucată de piatră,/ se cioplește cu o daltă de sânge,/ se lustruiește cu ochiul lui Homer,/ se răzuiește cu raze/ până cubul iese perfect./ După aceea se sărută de nenumărate ori cubul/ cu gura ta, cu gura altora/ și mai ales cu gura infanței./ După aceea se ia un ciocan/ și brusc se fărâmă un colț de-al cubului./ Toți, dar absolut toți zice-vor:/ - Ce cub perfect ar fi fost acesta/ de n-ar fi avut un colț sfârâmat!”) → spațialitatea lumii romantice se construiește pe verticală („am coborât” „să te privesc de-aproape”): apropiere – depărtare (Luceafărul are libertatea demiurgică de a realiza o mișcare descendentă a privirii: se apropie de „camera”/ conștiința fetei de împărat = intenție de valorizare, de contagiune transcendentală a „lumii de jos”, de intrare în rezonanță cu dimensiunea umană.

→ „sfera” = simbolul totalității, al perfecțiunii, al simetriei, armoniei → model cosmologic platonician

→ „camera” = simbolul spațiului închis, tainic, păstrător al bogățiilor sufletești, al harului primit

5. OBȚINEREA PERFORMANȚEI
ETAPELE PARCURSULUI COGNITIV
(TAXONOMIA LUI BLOOM – 4. ANALIZĂ)

DIRECȚII DE GÂNDIRE
ÎN PARCURSUL DIDACTIC DE TIP TRANSDISCIPLINAR
„PĂLĂRIA GALBENĂ” = GÂNDIRE POZITIVĂ

- estetica romantică: loc la înfruntării antinomiilor/ al „dorului nemărginit” (ca „lume a începuturilor”, Noica: 1987, 208)
 - „privire” („Să te privesc de-aproape”) vs „chemare” („Ca să-ți urmez chemarea”) = observare, înțelegere vs ispitire, seducere
 - dimeniunea semiotică a chemării fetei adresate Luceafărului = trasarea unei „urme” care să facă posibilă comunicarea celor două lumi diferite → Luceafărul se orientează pe „urmele” chemării cu ajutorul „privirii” (= calea de urmat, capabilă să conecteze celestul și teluricul; călătoria gândului într-o lume a curgerii timpului pe „urmele” universului) → gândul/ cunoașterea absolută este ispitită (încercată, încercuită, atrasă, fascinată, provocată la „germinare” prin intenționalitate); cu ajutorul „privirii”, Luceafărul își toarce ghemul gândului către înțelegerea „lumii de jos”, a existenței umane. Actantul poetic își întoarce „privirea” către umanitatea superioară (fata de împărat) pentru a „cumineca” „în sânul a ceva întru ceva” (Noica: 1987, 189) cu aceasta, întrucât există un rest semantic ce poate fi împărțit. Prin „privire”, vocile lirice, semne indiciale pentru lumea celestă și cea telurică, pot „cumineca” subînțelesurile, altfel spus, punțile semantice unificatoare și integratoare ale celor două niveluri existențiale. „Chemarea” adresată de fata de împărat îndeplinește rolul unui actant poetic mediator al celor două planuri antinomice: cosmic – uman, prin forma de putere a seducerii, respectiv, cel de a te „lua deoparte” și a „te duce în partea în care vrea el” (Liiceanu: 2013, 155).
 - dimensiunea pragmatică a „privirii”: ea „lămurește” instanța enunțatoare despre adevărul obiectului contemplat; „lămurirea” înseamnă mai mult decât cunoașterea unui fapt (Noica: 1987, 256-260): înseamnă „purificarea”, „curățarea”, „limpezirea” prin foc a gândului de toate reziduurile, precum „lamura (lat. lamina – bara, placa de aur, argint)”; înseamnă „cufundarea omului întreg, în ceea ce a făcut doar mintea lui”, respectiv, transfigurarea integrală a celui lămurit.
 - „privirea” asupra lumii telurice are, la Eminescu, o „natură holografică”, apreciază matematicianul și semioticianul, Solomon Marcus: „Într-o atare viziune, partea recuperează întregul, individul își asumă întreaga omenire, clipa răspunde pentru eternitate, prezentul încorporează atât trecutul, cât și viitorul. (...) privirea preia holografic întreaga noastră viață spirituală, o rezumă și o esențializează, îi dă expresie și o comunică. Întregul repertoriu de acțiuni ale privirii, de la privirea care ucide până la aceea care fascinează și seduce, este prezent în opera poetului.” (2011, 828-829)
 - „privirea” coborâtă a Luceafărului către fata de împărat devine o **viziune holografică asupra lumii**, existând „o deplină concordanță între om și univers, primul asumându-și holografic pe cel de-al doilea” (Marcus, 832), în sensul încercării de a ieși din limitele date.
 - „privirea” Luceafărului echivalează cu „fenonenul de înfășurare” a condiției umane, specific hografiei: „Hograma este numai o imagine fixă a unei stări de mișcare care s-ar putea numi holomișcare și ale cărei mișcări de bază sunt plierea și desfășurarea. Atomii, celulele, omul, orice existență sunt forme de holomișcare. În perspectiva holomișcării, întregul timp se află în fiecare moment. Conștiința noastră este un aspect al holomișcării. Însă noi ne aflăm incluși în holomișcare, deci nu putem interacționa cu ea. (Marcus, 825)

5. OBȚINEREA PERFORMANȚEI
ETAPELE PARCURSULUI COGNITIV
(TAXONOMIA LUI BLOOM – 4. ANALIZĂ)

DIRECȚII DE GÂNDIRE
ÎN PARCURSUL DIDACTIC DE TIP TRANSDISCIPLINAR
„PĂLĂRIA GALBENĂ” = GÂNDIRE POZITIVĂ

- Ipostaza neptunică și cea plutoniană a Luceafărului sunt „întru”-chipări ale energiei creatoare (lumina primordială „este în” și „merge către” a prinde chip, formă, contur nou). „Chipul” angelic și cel demonic al Luceafărului sunt deschideri ale luminii originare spre noi plămuiți cosmice. La cunoașterea acestor „întruchipări” ale luminii cosmice inițiale aspiră omenescul. „Chipul” ambivalent al Luceafărului descrie esența sa de prototip, ce contopește durerea cu voluptatea privirii, în forma dorului de infinit al ființei umane.
- Care sunt beneficiile „proiectului de lume” din *Luceafărul*, în ceea ce privește raportarea adecvată a omului la limitele realității date?
„VEDEREA” EMINESCIANĂ ASUPRA LUMII = VIZIUNE HOLOGRAFICĂ, SPECIFICĂ SPAȚIULUI COMPENSATORIU

„Un singur om implică întreaga rasă umană („Nu știi că atingând pe-un singur om/ I-atingi pe toți?”). Eminescu este partea care recuperează întregul, clipa care controlează eternitatea, locul care rezumă universul. Holografia este o nouă față a metonimiei, care se instaurează astfel cu aceeași autoritate ca și metafora. (...) Principiul holografic afirmă capacitatea localului (individualului) de a da seama (în anumite condiții) despre globalitate. Universul se reflectă într-o picătură de apă, eternitatea este solidară cu clipa. (...) În frumoasa tradiție a marilor mituri ale omenirii, Eminescu a proiectat ființa umană într-o perspectivă cosmică. (...) Prin om, universul se privește pe sine.” (Marcus: 2011, 836-842) *Masa tăcerii*, Constantin Brâncuși, 1937 (Brâncuși: „Linia Mesei tăcerii... vă sugerează curbura închisă a cercului care adună, unește și apropie...” (Zărnescu, 1980, 142) brancusi.1dez.com/opere/Masa-tacerii.html

Structura imaginarului poetic din *Luceafărul* = spațio-temporalitate holografică

* „fata de împărat” – stare de excepționalitate a condiției umane → posedă conștiința omului care își înțelege poziția izolată, limitată (metafora „fereastrei” palatului părintesc = „marginile” condiției umane – funcționalitate bivalentă: blestem (închidere în materialitate) și binecuvântare (deschidere către cunoașterea universală); „fereastra” = hologramă a dorului de lumea și a luminii începuturilor
* „negrul castel” → condiția umană izolată de absența luminii „lămuritoare”, purificatoare, înțelegătoare a principiilor universale
* „visul” fetei = sete de experiență și de real (sacru); reactivarea luminii interioare, a libertății absolute, a dorinței de regenerare

* „Luceafărul” – descendență uraniană saturată de sacralitate („cerul”, „soarele”, „noaptea”, „apele” primordiale) → revelarea transcendenței ca modalitate de a fi inaccesibil, etern, infinit, puternic, aparținând „înaltului” → existența cosmică = o „introducere la dor” (Noica) = deschiderea spiritului spre cunoașterea integrativă universală; tensiunea regenerării prin iubire; lumina celestă – pliere și desfășurare
* „palate de mărgean” → hierofanie a voinței creatoare a Universului
* călătoria inițiativă la Demiurg = manifestare a voinței sacre; dorul de regăsire a arhetipului regenerator; revelator al secretelor de natură metafizică: menținerea ordinii, a echilibrului între nivelurile cosmice

6. ASIGURAREA FEED-BACKULUI
ETAPELE PARCURSULUI COGNITIV
(TAXONOMIA LUI BLOOM – 5. SINTEZĂ)

DIRECȚII DE GÂNDIRE
ÎN PARCURSUL DIDACTIC DE TIP TRANSDISCIPLINAR
„PĂLĂRIA NEAGRĂ” = GÂNDIRE PRUDENTĂ

➤ Grupul care poartă „pălăria neagră”

Sarcini:

- să exploreze elementele neprofitabile, anacronice ale ideologiei estetice simboliste;
- să explice nepotrivirile dintre ideile bacoviene despre lume și cele ale tinerilor actuali;
- să evidențieze riscurile „proiectului de lume” aparținând simbolismului;
- condiții prealabile: de cunoscut retorica simbolistă din *Plumb* – George Bacovia;
- resurse materiale (textul poetic);

Impresie, răsărit de soare (1872), Claude Monet
www.picturicelebre.ro/index.php?cPath=58

SIMBOLISMUL – PROIECT DESPRE „HIPERTROFIA LIRISMULUI”

- VIZIUNE DE TIP IDEALIST: fenomenele concrete sunt aparente sensibile aflate în corespondențe ezoterice cu ideile primordiale
- MISIUNEA: poetul să fie modelator al universului prin cuvânt, să reinstituie cunoașterea de tip orfic, printr-o gândire analogică; poezia să devină instrument de cunoaștere metafizică a realității transcendente, dincolo de aparențe; să asculte muzicalitatea interioară, făcând referire la un univers de pură idealitate, la „impresiile” obiectelor în sensibilitatea ex-staziată, ascultată „cu urechea spiritului”.
- ȚINTE (SCOPURI): eliberarea poeziei de reguli; singularizarea fiecărui poet în raport cu ceilalți; dialogul artelor; folosirea intuiției ca instrument de cunoaștere a esenței absolute a universului inefabil.
- STRATEGII:
 - centrarea discursului liric pe o temă-nucleu, dezvoltată printr-o tehnică a contrapunctului;
 - ermetizarea mesajului liric prin încriptarea obiectului poetic și accentuarea misterului său, prin eliminarea plasticității;
 - exprimarea corespondențelor ascunse între micro- și macrocosmos, prin utilizarea sugestiei, a simbolului plurivalent, a sinesteziei, ce rezumă complicitățile secrete între sunet, culoare și parfum;
 - redescoperirea „esteticii urâtului”, a viziunii negative, prin „obiecte” lirice precum: grotescul, dizgrațiosul, straniu, anormalul;
 - poetizarea reveriei incerte, a sesibilității difuze, care transformă realitatea după legile misterioase ale subiectivității;
 - fascinația maladivului, a funestului, a timpului crepuscular, a spleenului, nevrozei, solitudinii, evaziunii;
 - exersarea versului liber, care sugerează extaticul spiritual, vibrațiile fulgurante;

6. ASIGURAREA FEED-BACKULUI
ETAPELE PARCURSULUI COGNITIV
(TAXONOMIA LUI BLOOM – 5. SINTEZĂ)

DIRECȚII DE GÂNDIRE
ÎN PARCURSUL DIDACTIC DE TIP TRANSDISCIPLINAR
„PĂLĂRIA NEAGRĂ” = GÂNDIRE PRUDENTĂ

SIMBOLISMUL BACOVIAN:

VIZIUNEA „SUPRAVIEȚUIRII” PRIN „PICTURA CUVINTELOR” ÎN ABSENȚA SPAȚIULUI COMPENSATORIU

ATMOSFERA DEZOLANTĂ A DEZAGREGĂRII (→ reverie intelectuală, melancolie sumbră, contemplare indefinită, aspirație nostalgică, spleenul, resemnare, solitudine, neliniște, morții, agonie, spaimă, dezgust, nevroză,

PARADIGMA SEMANTICĂ A provincial, tentacular, / obiectualizat, corespondențelor, călătoria ca formă de existențial, boala, agonía, moartea, timpul singurătatea metafizică, descompunerea existențială, transcendența goală)

RISIPIRII DE SINE (→ TEME: orașul artificial, al lumii burgheze, natura – loc al evaziune, iubirea fulgurantă, eșecul ireversibil, spațiile exotice indefinite, realității exterioare, ruptura conștiinței, criza

Claude Monet, *Plaja de la Sainte-Adresse* (1867)

<https://www.britannica.com/biography/Claude-Monet/First-Impressionist-paintings>

MOTIVE SIMBOLISTE (→ mișcarea halucinantă, prăbușirea în sine, râsul absurd, crepusculul, cimitirul, sicriul, cavoul, coroanele, clavirul, vioara, flautul, fanfara, albul, negrul, violetul, galbenul, roșul, verdele crud, rozul, albastrul, griul, ploaia, ninsoarea, ceața, parcul, grădina, piața, abatorul, florile, parfumul, golul, umedul, metalele, pietrele prețioase)

RISCUL EXISTENȚIAL ASUMAT LIRIC: „SFÂRȘITUL CONTINUU”
prin TEHNICI SIMBOLISTE ALE SENSIBILIZĂRII

- **TEHNICA ANALOGIILOR/ A CORESPONDENȚELOR** secrete, baudelairiene („Amurg de toamnă, pusti, de humă/ Pe câmp sinistre soapte trec pe vânt” (...)) Pusti adânc... și-ncepe a-nnopta, / Și-aud gemând amorul meu defunct” (*Amurg de toamnă*)) =>
 - DISTRUGEREA TABLOULUI, A PICTURALULUI

6. ASIGURAREA FEED-BACKULUI
ETAPELE PARCURSULUI COGNITIV
(TAXONOMIA LUI BLOOM – 5. SINTEZĂ)

DIRECȚII DE GÂNDIRE
ÎN PARCURSUL DIDACTIC DE TIP TRANSDISCIPLINAR
„PĂLĂRIA NEAGRĂ” = GÂNDIRE PRUDENTĂ

- **TEHNICA SIMBOLULUI** (imagine concretă, cu semnificație proprie, o modalitate de comunicare a misterului, a unei realități ascunse, abstracte, a unor corespondențe secrete între elementele lumii; simbolul = limbaj plurivalent, cu multiple semnificații în contextul poeziei. Cuvântul-logos devine creator lumi posibile. Simbolul-sinteză = cuvântul care sugerează, care generează semnificații multiple; (ex. *Plumb, Lacustră, Negru, Nevroză, Alb, Noapte, Nocturnă*)/ cuvântul-titlu concentrează sensul poetic al textului; prin reluarea lui obsesivă, se proiectează în text imagini halucinante care deformează realul și depotențează eul liric.
- Lexemul „plumb” – sugerează invazia materiei primordiale, stingerea conștiinței umane, retragerea în biologic, mineral, dezarticularea interioară, coborârea definitivă a eului poetic în inconștient.
 - Lexemul „lacustră” - sugerează singurătatea, deznădejdea eului liric; apa devine element melancolizant, ea lichefiază materia, impune întoarcerea fluidă în preformal, anunțând o moarte mereu amânată, un sfârșit continuu.
 - Lexemul „negru” – sugerează arderea, carbonizarea, descompunerea; focul devorează, produce spaimă, angoasă.
 - Lexemul „amurg” – sugerează un timp crepuscular, un spațiu nocturn asociat morții, spre care conduce soarele.

➤ **TEHNICA SUGESTIEI** (revelarea corespondențelor/ legăturilor ascunse pictura impresionistă (Claude Monet, obiectele sunt sugerate = nu au contururi muzica lui Richard Wagner → distonică, cu acorduri disonante.) („Carbonizate Vestimente funerare de mangel,/ Negru

TEHNICA SINESTEZIEI (conivențe („Primăvară.../ O pictură parfumată cu

misterului transcendental prin exprimarea liberă a dintre lucruri/ stărilor vagi, neclare, nedefinite; în Edgar Degas, Pierre-Auguste Renoir, Paul Cezanne), clare, sunt fluide - dorința de spațialitate nedefinită; evită cadențele perfecte, este o melodie neîntreruptă, flori, noian de negru.../ Sicrie negre, arse, de metal,/ profund, noian de negru...” (*Negru*)) senzorial între parfum – sunet – culoare) vibrații de violet” (*Nervi de primăvară*);

Alfred Sisley, *Barcă în timpul potopului, Port Marly* (1876)
<https://www.britannica.com/biography/Alfred-Sisley>

TEHNICI MUZICALE: VERSUL LIBER → sugerează un ritm interior, dizarmonic, strident, maladiv, melancolic;
REFRENUL, REPETIȚIA → sugerează o lume monotonă, prin repetarea unui model existențial clausturant

6. ASIGURAREA FEED-BACKULUI
ETAPELE PARCURSULUI COGNITIV
(TAXONOMIA LUI BLOOM – 5. SINTEZĂ)

DIRECȚII DE GÂNDIRE
ÎN PARCURSUL DIDACTIC DE TIP TRANSDISCIPLINAR
„PĂLĂRIA NEAGRĂ” = GÂNDIRE PRUDENTĂ

Discursul poetic de tip agonal constituit pe relația de corespondență între „plumbul” exterior și „plumbul” interior

- I. Lumea - „cavou”** = metaforă a spațiului thanatic (izotopia Cosmos – Anthropos – Thanatos = planuri ontologice corespondente)
- spațiu clausturant, izolat, devitalizat, din care nu se poate evada/ împiedică constituirea oricărui rost, dar și a rostirii ordonatoare de lume;
 - sufocată de obiecte (procedeul acumulării) → deformarea, descompunerea universului exterior → anxietatea instanței enunțătoare, neputința de a da sens existenței monotone;
 - spațiu al anulării oricărui orizont formativ/ întruchipare a limitelor condiției umane (= „chipul” dat lumii/ actului poetizant „întru” limitele umane = spațio-temporalitate dată „marginilor” existenței umane/ poetice;
 - „hotarul” care închide, limitează aventura spirituală, aspirațiile, intuiția devenirii eului poetic infruntat și înfrânt de lumea în care trăiește
 - actul poetizant permis este cel al „petrecerii”, al trecerii, al călăuzirii spre moarte; podul spre un „dincolo” dătător de sens este inexistent.

„Obiectele” lirice care compun lumea – „cavou”:

„sicrie de plumb” – simbolul ființei umane devitalizate/ a individualității mortificate/ actant poetic, creuzet generator al textului/ instanța enunțătoare = prezență absentă, cu o conștiință scindată de realul în descompunere

↓ **„dormeau adânc”** - stare vegetativă profundă/ absența sensului vieții/ coborârea în inconștientul materiei/ refuzul identității/ depotențarea eului poetic, copleșit de „întunericul” interior, izomorf spațiului thanatic

și

„flori de plumb” – simbolul sufletului otrăvit, al existenței împietrite, al armoniei pierdute; arhetip al actului scriptural, instrument al textualizării

și

„funerar vestmânt” – simbolul trupului amenințat de descompunere; orice întemeiere a destinului este „acoperită” de pânza morții → stare de resemnare tragică

și

„coroane de plumb” – simbolul universului în criză, designând ruptura la nivel ontologic

↓ **„scârțâiau”** – sunet strident ce sugerează singurătatea absolută într-o lume dezarticulată/ hierofanie ratată

6. ASIGURAREA FEED-BACKULUI
ETAPELE PARCURSULUI COGNITIV
(TAXONOMIA LUI BLOOM – 5. SINTEZĂ)

DIRECȚII DE GÂNDIRE
ÎN PARCURSUL DIDACTIC DE TIP TRANSDISCIPLINAR
„PĂLĂRIA NEAGRĂ” = GÂNDIRE PRUDENTĂ

II. Sensibilitatea de „plumb” (lumea interioară) este sugerată de metafora:

„*amorul meu de plumb*” – simbolul sufletului otrăvit, agonizant, al vieții pietrificate, al armoniei interioare pierdute.

„*dormea întors*” – sentimentul nu se mai orientează spre exterior, ci spre infernul interior, se închide în sine, sugerând o amorțire sufletească; eul liric își definește „moartea” interioară prin obiectul liric „*flori de plumb*”, simbolul armoniei universale pierdute.

„*am început să-l strig*” – strigătul sugerează separarea de sine și indică tensiunea provocării limitei interioare, a spargerii monotoniei; eul simbolist este tragic, prin asumarea **conștientă** a răului provocat prin înfruntarea conștientă a propriei finitudini.

și

„*aripile de plumb*” – simbolul zborului imposibil/ „evadarea” din sensibilitatea „mutată”, „înălțarea” sufletească sunt blocate/ ieșirea din limitele interioare și exterioare este mereu amânată/ ek-stază ratată.

„*atârnav*” – poziție-simbol al căderii fără sfârșit, fără ecou în propriul vid interior/ imposibilitatea transfigurării interioare, a trans-„mutării” într-o spațialitate deschisă către înalt, către cer.

Concluzie: discursul liric bacovian construit pe două centre semantice (realul dezarticulat și interiorul scindat) aflate în relație de corespondență, prin tehnica paralelismului sintactic → eul liric își definește viziunea tragică asupra lumii în versurile:

➤ „*Stam singur în cavou... și era vânt...*” → sugerează:

- absența comunicării cu celălalt, izolarea totală; alinare, înstrăinare de lume și de sine însuși;
- vântul – simbol al dezechilibrului, al dezarticulării lumii exterioare, sfârșitul mereu amânat;

➤ „*Stam singur lângă mort... și era frig...*” → sugerează:

- Izolarea eului de lume, simultan cu reflectarea asupra sufletului „mort”, precum un mecanism neînsuflețit;
- absența comunicării cu sine, blocarea oricărei aventuri spirituale; anxietate
- „frigul” interior simbolizează moartea sufletească, dizarmonia interioară, ireversibila autodistrugere. Eul liric, prăbușit în propriile limite interioare, nu se mai poate salva nici prin iubire, nici prin moarte.

7. EVALUAREA PERFORMANTELOR
ETAPELE PARCURSULUI COGNITIV
(TAXONOMIA LUI BLOOM – 5. SINTEZĂ)

DIRECȚII DE GÂNDIRE
ÎN PARCURSUL DIDACTIC DE TIP TRANSDISCIPLINAR
„PĂLĂRIA VERDE” = GÂNDIRE CREATOARE

➤ Grupul care poartă „pălăria verde”:

- Sarcini:
 - să avanseze idei noi, opțiuni, alternative estetice derivate din romantism/ simbolism;
 - să identifice ideile cu valoare de mișcare/ de înaintare din ideologia romantică/ simbolistă;
- condiții prealabile: de cunoscut estetica expresionismului;
- resurse materiale (*site-uri* cu tematică artistică);

ROMANTISM: IDEI CU EFECT DE „ÎNAINȚARE”

- din atitudinea dionisiacă => **expresionismul** recuperează din romantism: nevoia de absolut, cultivarea intuiției, întoarcerea spre arhetipul original, mitic => starea de extaz, daimonia, misterul existențial, dorința de a-și revela esența omului, cosmicizarea
- Lucian Blaga: „O, vreau să joc, cum niciodată n-am jucat!/ Să nu se simtă Dumnezeu/ în mine/ un rob în temniță – încătușat./ Pământule, dă-mi aripi: săgeată vreau să fiu, să spintec/ nemărginirea, / să nu mai văd în preajmă decât cer,/ deasupra cer,/ și cer sub mine -/ și-aprins în valuri de lumină/ să joc/ străfulgerat de-avânturi nemaipomenite/ ca să răsufle liber Dumnezeu în mine,/ să nu cârtească: «Sunt rob în temniță!»” (*Vreau să joc!*)

Edvard Munch, *Strigătul* (1893)
istoria-artei.blogspot.com/2009/05/expresionismul.html

Van Gogh, *Noapte înstelată* (1889)
www.picturicelebre.ro/product_

7. EVALUAREA PERFORMANȚELOR
ETAPELE PARCURSULUI COGNITIV
(TAXONOMIA LUI BLOOM – 5. SINTEZĂ)

DIRECȚII DE GÂNDIRE
ÎN PARCURSUL DIDACTIC DE TIP TRANSDISCIPLINAR
„PĂLĂRIA VERDE” = GÂNDIRE CREATOARE

ROMANTISM: IDEI CU EFECT DE „ÎNAINȚARE”

- Perspectiva kantiană asupra timpului => **suprarealism**: scufundare în delir și iraționalitate

Salvador Dali, *Persistenta memoriei*, 1931
www.picturicelebre.ro/product_info.php?cPath=75&products_id=159

SIMBOLISM: IDEI CU EFECT DE „ÎNAINȚARE”:

- paroxismul deliberat al senzației, dezarticularea lumii, a ființei interioare => înstrăinarea de lume a **suprarealiștilor** (pictura metafizică a spațiului deformat de multiple unghiuri de vedere); „somnul” bacovian („dormea întors”) = *Somnul* lui Dali → iraționalitatea lumii

Salvador Dali, *Somnul*, 1937
<https://ellenapeach-salvordali.weebly.com/gallery/-le-sommeil-sleep-1937>

8. ASIGURAREA RETENȚIEI ȘI A TRANSFERULUI
ETAPELE PARCURSULUI COGNITIV
(TAXONOMIA LUI BLOOM – 6. EVALUAREA)

DIRECȚII DE GÂNDIRE
ÎN PARCURSUL DIDACTIC DE TIP TRANSDISCIPLINAR
„PĂLĂRIA ALBASTRĂ” = GÂNDIRE SPECULATIVĂ

➤ Grupul care poartă „pălăria albastră”:

○ Sarcini:

- să examineze ideile, opțiunile, alternativele estetice obținute din ideologia romantică/ simbolistă;
- să organizeze informațiile obținute de la membrii care au purtat celelalte „pălării gânditoare”;
- să configureze arhitectura interioară pentru proiectul discutat: cafeneaua literară;

- condiții prealabile: monitorizarea întrebărilor la care au răspuns „pălăriile gânditoare”, în scopul explorării subiectului (amenajarea cafenelei literare) în întregime;

- resurse materiale (site-uri cu tematică artistică, utilitară);

➤ Concluzii privind „planul de amenajare a cafenelei literare”:

- Construirea unui mobilier cu nuanțele simboliste, dar asociate în mod complementar, pentru a armonia, în modul romanticilor, contrariile (ex. rozul bacovian cu verdele crud; violetul cu galbenul)
- Dispunerea luminilor colorate, astfel încât să se sugereze o atmosferă blândă, încrezătoare, favorizând dialogul;
- Decorul să îmbine reprezentări ale unor picturi impresioniste, capabile să completeze ideea dizolvării.

CONFRUNTARE CU LIMITELE EXISTENȚIALE

RESPINGERE A LIMITELOR ABSOLUTE
ARTA = SPAȚIUL EVADĂRII
COMPENSATORII

VS

RESEMNARE FAȚĂ DE LIMITELE RELATIVIZATE
ARTA = SPAȚIUL EVAZIUNII,
AL VOLUPTĂȚII DURERII

Lumea romantică

lumea simbolistă

8. ASIGURAREA RETENȚIEI ȘI A TRANSFERULUI
ETAPELE PARCURSULUI COGNITIV
(TAXONOMIA LUI BLOOM – 6. EVALUAREA

DIRECȚII DE GÂNDIRE
ÎN PARCURSUL DIDACTIC DE TIP TRANSDISCIPLINAR
„PĂLĂRIA ALBASTRĂ” = GÂNDIRE SPECULATIVĂ

METAFORA LUMII ROMANTICE

VS

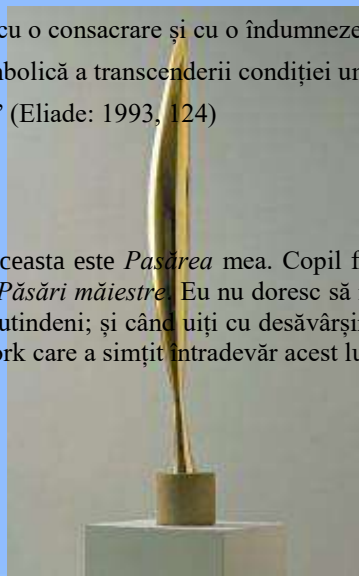
METAFORA LUMII SIMBOLISTE BACOVIANE

↓
ZBORUL ASCENDENT

→ „întemeiere” în eul profund a unei lumi posibile, idealizate, care compensează acțiunea tensională a limitelor existențiale
→ „înnobilarea” ființei umane într-o lume permanent în schimbare
→ un triumf împotriva dualismului, pentru o bună rostuire a vieții
nicio imagine din spectacolul care are loc pe câmpia Ființei”

„Simplul fapt al «ridicării în aer» echivalează cu o consacrare și cu o îndumnezeire. (...) A putea zbura, a avea aripi devine formula simbolică a transcenderii condiției umane. (...) Inserțiunea în spațiile celeste divinizează.” (Eliade: 1993, 124)

Brâncuși: „«Spre imensitatea văzduhului» - aceasta este *Păsărea* mea. Copil fiind, am visat totdeauna că aș fi voit să zbor printre arbori, spre ceruri. De 45 de ani port nostalgia visului acestuia și continui să creez *Păsări măiestre*. Eu nu doresc să reprezint o pasăre, ci să exprim însușirea în sine, spiritul ei: zborul, elanul. Nu cred că voi putea izbuti vreodată... Dumnezeu este pretutindeni; și când uiți cu desăvârșire de tine însuși și când te simți umil și când te dăruiești. Divinitatea rămâne în opera ta; ea este magică... Ei bine, o doamnă de la New York care a simțit întradevăr acest lucru, a îngenuchiat și a plâns în fața unei dintre *Măiestrele mele*.” (Zărnescu: 1980, 126)

Păsărea măiastră, 1923, Constantin Brâncuși
<http://simflu8.ro/index.php/2019/04/14/brancusi-esenta-lucrurilor>

↓
ZBORUL DESCENDENT

→ „căderea” în golul interior, creat de conștientizarea relativității oricărei limite existențiale; nicio cale de evadare nu arată drumul ieșirii dintr-o lume sub presiune interioară maximă
→ metafora platoniciană a „spiritelor care nu ajung să prindă cu privirea (Liiceanu: 2013, 182); *Psyché* – spiritul imaginat ca un atelaj înaripat, alcătuit dintr-un car, doi cai și un vizitiu, trebuie să ajungă în câmpia adevărului, a binelui, a frumosului pur, absolut, pentru a se „hrăni”. Neajungerea în acest loc sacru, împiedică „hrănirea” sufletului. Aripile, ca „principiu al înălțării și al menținerii în zona lui «sus» (*to anó*) își pierd penele, năpârlesc. «Pierderea penelor» (...) atrage după sine căderea.” (Liiceanu: 2013, 181)

Umbra, 1880-1881, Auguste Rodin
https://en.wikipedia.org/wiki/Auguste_Rodin

BIBLIOGRAFIE:

- Bacovia, George, *Opere*, Editura Semne, București, 2006.
- de Bono, Edward, *Șase pălării gânditoare*, Editura Curtea Veche, București, 2007.
- Blaga, Lucian, *Opere I*, Editura Minerva, București, 1982.
- Chiprian, Cristina, Ciupercă, Livia, *Alternative didactice. Limba și literatura română*, Editura Spiru Haret, Iași, 2002.
- Eliade, Mircea, *Morfologia religiilor. Prolegomene*, ed. a II-a, Editura Jurnalul literar, București, 1993.
- Farthing, Stephen, *Istoria artei: de la pictura rupestră la arta urbană*, traducere Graal Soft, Editura RAO, București, 2011.
- Gadamer, Hans-Georg, *Adevăr și metodă*, trad. de Gabriel Cercel și Larisa Dumitru, Editura Teora, București, 2001.
- Liiceanu, Gabriel, *3 eseuri: despre minciună, despre ură, despre seducție*, Editura Humanitas, București, 2013.
- Moeschler, Jacques, Reboul, Anne, *Dicționar enciclopedic de pragmatică*, coord. trad. Carmen Vlad și Liana Pop, Editura echinox, Cluj, 1999.
- Manolescu, Nicolae, *Teme 2*, Editura Cartea Românească, București, 1975.
- Manolescu, Nicolae, *O ușă abia întredeschisă (Teme 6)*, Editura Cartea Românească, București, 1986.
- Manolescu, Nicolae, *Despre poezie*, Editura Cartea Românească, București, 1987.
- Manolescu, Nicolae, *Istoria critică a literaturii române*, Editura Minerva, București, 1990.
- Mincu, Marin, *Mihai Eminescu. Luceafărul*, Editura Albatros, București, 1978.
- Nicolescu, Basarab, *Transdisciplinaritatea. Manifest*, trad. de Horia Mihail Vasilescu, Editura POLIROM, Iași, 1999.
- Nicolescu, Basarab, *De la Isarlîk la Valea Uimirii (I). Interferențe spirituale*, Editura Curtea Veche, București, 2011.
- Noica, Constantin, *Cuvânt împreună despre rostirea românească*, Editura Eminescu, București, 1987.
- Pamfil, Alina, *Didactica literaturii. Reorientări*, Editura Art, București, 2016.
- Popovici, D, *Romantismul românesc*, ed. I, Editura Albatros, București, 1972.
- Stănescu, Nichita, *Opera poetică II*, Editura Cartier, Chișinău, 2005.
- Vianu, Tudor, *Alecsandri, Eminescu, Macedonski*, Editura Minerva, București, 1974.
- Zărnescu, Constantin, *Aforismele și textele lui Brâncuși*, Editura Scrisul Românesc, Craiova, 1980.